

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Studijní program: Etika a kultura v mediální komunikaci

Kateřina Schönwälderová

**Bezdomovectví
a návrat do běžného života**

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Renata Sedláková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tento bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu a další zdroje.

V Olomouci, dne 12. 4. 2024

Kateřina Schönwälderová, v.r.

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Renatě Sedlákové, Ph.D. za její velmi užitečnou metodickou pomoc, za její vedení, ochotu a laskavý přístup, který mi poskytla v průběhu zpracování této bakalářské práce. Děkuji Mgr. Veronice Müllerové za její cenné rady a odbornost při tvorbě dokumentárního filmu. Dále bych chtěla poděkovat Ing. Haně Zajícové za poskytnutí informací a zprostředkování konzultací s pracovníky Městského úřadu v Židlochovicích.

OBSAH

Úvod.....	4
1. Bezdomovectví	6
2. Definice bezdomovectví.....	7
3. Názory na bezdomovectví.....	12
4. Příčiny bezdomovectví.....	15
5. Bezdomovectví v České republice.....	18
6. Počty lidí bez domova	21
7. Bezdomovectví ve Městě Židlochovice	23
8. Jak se vrátit zpět do pracovního procesu a udržet si bydlení?.....	26
9. Etika zobrazování bezdomovců na sociálních sítích a model Potter Box.....	30
10. Mediální výstup.....	33
Závěr	34
Anotace	37
Abstract.....	38
Zkratky.....	39
Seznam obrázků	40
Bibliografie	41

ÚVOD

Tématem práce je bezdomovectví a návrat do běžného života. Toto téma jsem si zvolila pro rozšíření vědomostí o lidech žijících na ulici, kteří jsou často na první pohled odsuzováni majoritní populací. V současném moderním světě je bezdomovectví sociálním problémem, který potencionálně ohrožuje značnou část populace.

Cílem bakalářské práce je popis bezdomovectví jako sociálního jevu. Práce je zaměřena na vnímání bezdomovců veřejností, a na její postoje k lidem bez domova. Zajímá se především o to, co může vést ke ztrátě „střechy nad hlavou“. Práce odpovídá na otázku: *„Jaké strategie mohou využít ti, kteří se chtějí začlenit zpět do obvyklého chodu moderní společnosti, získat práci a udržet si bydlení?“*

Praktická část se věnuje mediálnímu projektu, který byl realizován komunikací s těžko zaměstnatelnými osobami v Židlochovicích. Důležitou součástí, byla také komunikace s vedením města, a osobami realizujícími projekt *„Začít znovu aneb návrat nezaměstnaných osob na trh práce“*. Na projektu se podílela sociální pracovnice Ing. Hana Zajícová, se kterou bylo spolupracováno, stejně jako s koordinátorem celého projektu Radkem Zatočilem.

Práce je vypracována formou rešerše odborných zdrojů. Jednotlivé kapitoly se zaměřují na vysvětlení pojmu bezdomovectví, definici bezdomovectví, nahlížení na bezdomovectví autorů odborné literatury, na příčiny bezdomovectví. Dále se práce soustřeďuje na způsob řešení bezdomovectví ve městě Židlochovice a na způsoby, kterými je možné navrátit se zpět do pracovního procesu a udržet si bydlení. Část práce se věnuje etickým aspektům informování o bezdomovcích na sociálních sítích. Zakomponován je i etický rozbor podle modelu Potter Box.

O bezdomovectví se diskutuje nejenom v odborných knihách či člancích, ale také prostřednictvím webových stránek¹ a sociálních sítí², kde byly čerpány další informace. Někteří lidé v diskusích vyjadřují například názor: „Je smutné, že si nedokážeme poradit s problémem bezdomovectví“. Jiní chtějí postavit sociální byty a bezdomovce do nich přestěhovat. Vyjadřovány jsou názory, aby bezdomovci byli pod kontrolou, aby se dostali ze závislosti na alkoholu, aby mohli normálně žít. Co to však je normálně žít? Pro některé bezdomovce je normální žít na ulici. Kolik lidí žije se střešou nad hlavou, a jsou alkoholiky? Kdo nastaví jednoznačná pravidla, a kolik bezdomovců bude ochotno je dodržovat? Jak férově dělit poskytovanou pomoc? To jsou otázky, které jsou řešeny v řadě diskuzí, jak laickou veřejností, tak odborníky zabývajícími se daným tématem.

Je těžké stanovit jednoznačná pravidla, která by byla aplikovatelná na všechny. Dnes již víme, že to nelze, protože každá osobnost má své názory, emoce, vnímání. Je potřeba přistupovat ke každému bezdomovci podle určitých pravidel, ale s jistou dávkou individualismu. To je nutné zahrnout do legislativy.

¹ Např. www.novyprostor.cz, www.mpsv.cz, www.ct24.ceskatelevize.cz, aj.

² Např. TikTok, facebook, aj.

1. BEZDOMOVECTVÍ

Bezdomovectví je nedílnou součástí naší společnosti. V knize *Pohled na bezdomovectví v České republice* publikované v roce 2016, autoři uvádí, že lidí bez domova bude ubývat, a to jednak kvůli rostoucímu blahobytu, jednak díky sociální solidaritě. V realitě je však opak pravdou. Podíl lidí bez domova se zvyšuje.³

Bezdomovectví je zejména problémem sociálním. Jedná se o podobu sociálního vyloučení, vlivem kterého bezdomovci nemohou využívat svých práv v plném rozsahu. Zůstávají tak ochuzeni, zaujímají v demokratické společnosti nerovné postavení, což odporuje duchu soudobé společnosti. Bezdomovectví je i ekonomickým problémem, protože s sebou přináší státní výdaje v podobě poskytovaných služeb.⁴

Dle autorů Klimenta a Dočekala by zájmem společnosti mělo být hledání a podporování cest, které by vedly k odstraňování bezdomovectví. Dle jejich názorů je potřeba hledat podpůrné prostředky bránící vzniku bezdomovectví, odhalovat příčiny jeho vzniku, hledat prostředky vedoucí k odstraňování bezdomovectví a zmírňovat negativní dopady bezdomovectví, a to jak na nositele tohoto jevu, tak také na společnost.⁵

V knize *Pohled na bezdomovectví v České republice* autoři uvádějí, že většinová populace na bezdomovce nahlíží v zásadě negativně. Toto hodnocení je podle autorů podpořeno přesvědčením, že bezdomovci jsou v převládající míře sami odpovědní za situaci, ve které se aktuálně nacházejí.⁶ Negativní pohled populace na bezdomovce popisuje i Haasová v knize *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*, kde

³ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovectví v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 5.

⁴ Tamtéž, s. 19.

⁵ Tamtéž, s. 5.

⁶ Tamtéž, s. 19.

se na ně většinová populace dívá s nezájmem a lhostejností.⁷ Stejně tak v knize *Bezdomovectví*, v kontextu ambulantních sociálních služeb, je podle výsledků různých výzkumů bezdomovectví považováno za společenské zlo.⁸ I v zahraniční literatuře *Homelessness is only one piece of my puzzle* členové pracovní skupiny zmiňují, že bezdomovci bývají veřejností odsuzováni a společnost na ně pohlíží negativně. Někteří lidé, kteří mají svůj vlastní domov, se často cítí povýšeně a jsou přesvědčeni, že každý si zaslouží to, co má.⁹

Podle Klimenta a Dočekala je bezdomovectví možné považovat za jeden z projevů sociální nerovnosti, kdy se některým osobám nedostává odpovídajícího bydlení s ohledem na jeho kvalitu, nebo je jim bydlení úplně odepřeno.¹⁰ Za další projev bezdomovectví můžeme považovat selhání v oblasti socializace osobnostních vlastností. V tomto případě se bezdomovec dlouhodobě vyskytuje na ulici, a nesnaží se o cestu zpět. Takoví lidé ztrácí zájem o sebe, o své okolí, trpí neovladatelností, a neumí se poučit ze zkušeností.¹¹

2. DEFINICE BEZDOMOVECTVÍ

Z pohledu většinové společnosti jsou za bezdomovce považováni jedinci bez přístřeší nebo přespávající v nouzovém přístřeší, jako jsou veřejné prostory, nádraží, ve zchátralých a opuštěných budovách. Jedná se o zjevné bezdomovce.

⁷ HAASOVÁ, Jana, *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: Sedm skutečných příběhů*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 25.

⁸ MAREK, Jakub, STRNAD, Aleš, HOTOVCOVÁ, Lucie, *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*, Praha: Portál, s. r. o., 2012, s. 56.

⁹ INCLUSION WORKING GROUP, *Homelessness is Only One Piece of My Puzzle* [online]. Dostupné z: https://homelesshub.ca/sites/default/files/Homelessness%20Is%20Only%20One%20Piece%20Of%20My%20Puzzle%20-%20Web%20V2_0.pdf?fbclid=IwAR0tji9Pk-pKDDyGK5DfqrKMM0-mk8EK3246ThBnhqPgVhUUlybQ5hQ1Vec.

¹⁰ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 19.

¹¹ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 39.

Na základě tohoto dělení může vzniknout dojem, že populaci lze rozčlenit do dvou kategorií. Na ty, kteří mají odpovídající bydlení a na ty, kteří pobývají na ulici.¹²

Klasifikace Hradeckých dělí bezdomovce na zjevné, skryté a potenciální. Zjevní bezdomovci jsou jedinci bez střechy nad hlavou, skrytí bezdomovci nemají svůj vlastní domov a potenciální bezdomovci mohou o tento domov přijít.¹³

Bezdomovec je člověk, kterého z různých důvodů postihlo společenské vyloučení a ztráta bydlení, nebo se jedná o osobu, která je touto ztrátou ohrožena, žije na veřejných místech či v neadekvátních, nebo nejistých bytových podmínkách.¹⁴ Má nedostatek prostředků nutných k fungování v běžném životě, a není schopný si tyto prostředky obstarat a smysluplně s nimi nakládat.¹⁵

*„Mít domov znamená vědět, že se mám kam vrátit a že existují lidé, kteří mě mají rádi.“*¹⁶ Domov souvisí s určitým stereotypem, a člověku dává jistý řád a bezpečí. Skládá se jak ze sociálního okolí, tak z fyzického soukromí, a tyto složky domova bezdomovcům chybí.¹⁷ Z toho tedy jednoznačně vyplývá, že domov není jen střecha nad hlavou.¹⁸

Evropská typologie ETHOS (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení), vypracovaná organizací FEANTSA (Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci), je detailnější. Česká podoba této typologie

¹² ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 20.

¹³ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 20.

¹⁴ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 10.

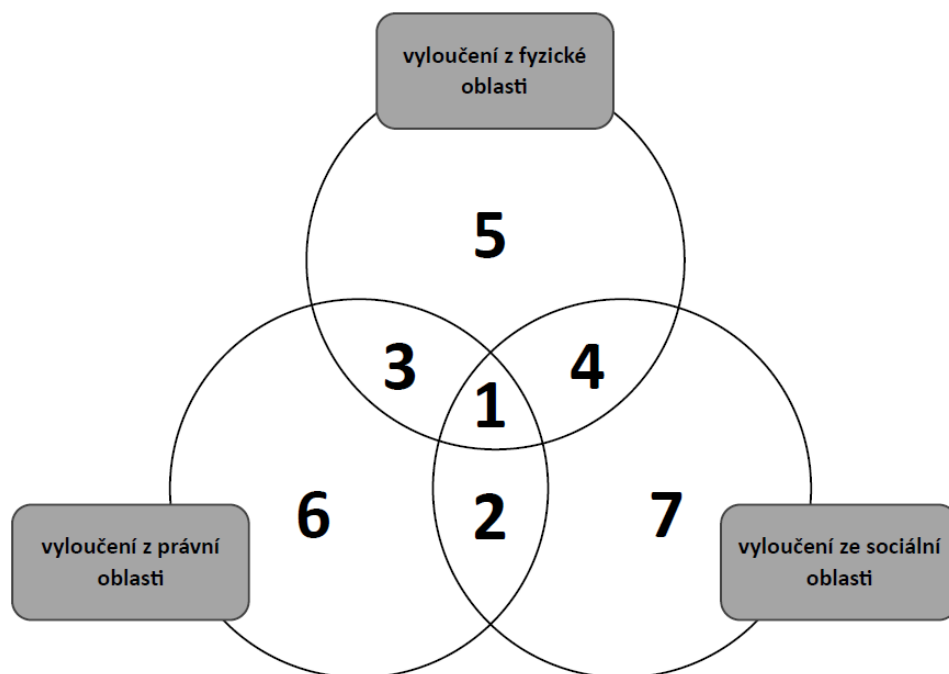
¹⁵ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 22.

¹⁶ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 10.

¹⁷ MAREK, Jakub, STRNAD, Aleš, HOTOVCOVÁ, Lucie, *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*, Praha: Portál, s. r. o., 2012, s. 13.

¹⁸ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 11.

jednotlivé formy bezdomovectví kategorizuje do sedmi teoretických podskupin podle absence jednotlivých oblastí představených ve Schématu 1:¹⁹

Obrázek 1. Základní oblasti definice domova²⁰

- 1 – bez střechy (osoby přežívající venku či noclehárně);
- 2 – bez bydlení (bez vlastního bydlení, ale se střechou nad hlavou – zařízení pro ženy, věznice, aj.);
- 3 – nejisté a nevyhovující bydlení (osoby u přátel, příbuzných);
- 4 – nevyhovující bydlení bez možnosti soukromí s právním nárokem na užívání prostoru;
- 5 – nevyhovující bydlení s právním nárokem na užívání prostoru;
- 6 – nejisté bydlení (bez právního nároku na užívání prostorů);
- 7 – sociální izolace v rámci adekvátního a jistého bydlení.

¹⁹ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 21.

²⁰ Tamtéž, s. 21.

Tři základní oblasti, kterými je určována koncepce domova, jsou definovány jako fyzická, sociální a právní oblast. Absence jedné z nich může vést k bezdomovectví. Pod fyzickou oblast spadá možnost mít přiměřené bydlení, které může osoba a její rodina užívat. Sociální oblast zahrnuje prostor pro vlastní soukromí s možností sociálních vztahů, a právní oblast se zaměřuje na právní nárok k užívání bytu či prostoru. Kombinací absence jednotlivých oblastí vzniká sedm teoretických kategorií bezdomovectví zobrazovaných ve výše uvedeném schématu.²¹

Organizace Národní aliance pro boj s bezdomovectvím (NAEH) rozlišuje čtyři druhy bezdomovců. První skupinu tvoří lidé, kteří žijí na místech, která nejsou určena k bydlení. Tito lidé žijí v nouzových příbytcích, přechodných bydleních, nebo se může jednat také o lidi vycházející z institucí, kam z takového prostředí vstupovali. Do druhé skupiny patří lidé, kteří ztratí místo, ve kterém přespávají (tj. hotel, motel, ubytovna), a nemají dostatek prostředků či podpůrných sítí pro sehnání bydlení. Třetí skupinu představují rodiny s dětmi a nezaopatřenou mládeží s nejistou situací bydlení. Poslední skupina zahrnuje osoby, které utíkají před domácím či partnerským násilím, sexuálními útoky a dalšími situacemi spojenými s násilím, kteří nemají jiné bydliště, a mají nedostatek zdrojů či podpůrných sítí pro zajištění trvalého bydlení.²²

Stejně jako Organizace Národní aliance pro boj s bezdomovectvím zdůrazňuje osoby, které utíkají před násilím a dalšími útoky, členové pracovní skupiny v knize *Homelessness is only one piece of my puzzle* popisují, že většina bezdomovců během bezdomovectví zažila násilí. Bylo pro ně nebezpečné a těžké na ulici přežít. Tito lidé i přes svůj návrat zpět do domova a běžného života stále trpí posttraumatickou stresovou poruchou. Během bezdomovectví si prochází situacemi, které jsou

²¹ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 22.

²² Tamtéž, s. 23.

nadměrně stresující. Jejich trauma zahrnuje jak samotnou traumatizující událost, tak i její následky.²³

Jsou bezdomovci, kteří využívají sociálních služeb, a také jsou bezdomovci, kteří striktně sociální služby odmítají.²⁴ Jestliže se bezdomovec obrátí na tyto organizace, musí se přizpůsobit jejich pravidlům, a to je mít u sebe osobní doklady a podílet se na placení ubytování. Mají buď příjem z práce, z důchodu nebo čerpají dávky sociální potřeby. Tyto dávky může čerpat i osoba, která se na tyto organizace neobrátila a nevyužívá jejich služeb, protože nemůže prokázat výdaje na bydlení. V další skupině jsou osoby, které nečerpají dávky sociální potřeby, mají příjem z práce nebo jsou také bez příjmů a využívají bezplatných služeb. V poslední skupině nečerpají dávky sociální potřeby, a občas žebrají na ulici nebo mají příjem ze sběru a prodeje surovin.²⁵

Z uvedeného vyplývá, že bezdomovectví je společenský jev, kterému předcházejí jednání a procesy vedoucí ke ztrátě zázemí, životních jistot a ke společenskému vyloučení. Je to sociální situace vyvolaná odlišnými faktory, zasahuje všechny oblasti života postiženého jedince.²⁶ Každá klasifikace svým způsobem zjednodušuje určitý problém, ale životní příběhy a situace všech osob bez domova nelze vměstnat do všech uvedených základních forem bezdomovectví, protože k jednotlivým případům bezdomovců je potřeba přistupovat i individuálně.²⁷

²³ INCLUSION WORKING GROUP, *Homelessness is Only One Piece of My Puzzle* [online]. Dostupné z: https://homelesshub.ca/sites/default/files/Homelessness%20Is%20Only%20One%20Piece%20Of%20My%20Puzzle%20-%20Web%20V2_0.pdf?fbclid=IwAR0tji9Pk-pKDDyGK5DfqrKMM0-mk8EK3246ThBnhqPgVhUUlybQ5hQ1Vec.

²⁴ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 16.

²⁵ Tamtéž, s. 16.

²⁶ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 12.

²⁷ Tamtéž, s. 13.

3. NÁZORY NA BEZDOMOVECTVÍ

Každý z výše zmiňovaných autorů se zaměřil na problematiku z jiného úhlu pohledu. Kniha *Bezdomovectví* od Tány Průdkové a Přemysla Novotného vznikla jako reakce na nedostatek české odborné literatury. Text se věnuje problematice bezdomovectví, reaguje na neexistenci publikací, které by o dané problematice pojednávaly komplexně. Autoři se snaží, co možná nejvýstižněji, definovat samotný pojem bezdomovectví, zabývají se příčinami bezdomovectví, upozorňují na každodenní těžkosti lidí bez domova, na nedostatečnou legislativu související s bezdomovectvím. Primárně se zaměřují na možnosti pomoci lidem bez domova. Podávají přehled služeb určených těmto osobám a vymezují, kdo je poskytovatelem těchto služeb.

Pohled na bezdomovectví v České republice od Pavla Klimenta a Víta Dočekala nastiňuje, jak většinová společnost na problém bezdomovectví nahlíží, jaké postoje k němu zaujímá, jak často se s bezdomovci lidé ve společnosti setkávají. Přímý kontakt s bezdomovci deklarovalo 85 % dotazovaných, 34 % respondentů uvedlo, že v průběhu týdne spatří 3 – 10 bezdomovců, 32 % spatří maximálně 2 bezdomovce a 19 % respondentů se týdně setká s 11 a více bezdomovci. Z toho tedy vyplývá, že zkušenosti respondentů s kontaktováním bezdomovců se nadále zvyšují. Několik občanů, přesně 72 %, bylo osloveno o poskytnutí finančního příspěvku, z toho 43 % lidí nikdy peníze neposkytlo, 33 % málokdy, 16 % jednou za čas, a 8 % z dotázaných jim dalo peníze pokaždé.²⁸

Kniha se dále zabývá postoji jednotlivců k bezdomovectví jako takovému, k jeho příčinám, k předpokládaným charakteristikám, k pomoci určené bezdomovcům. Zajímá se o názory široké populace. Poukazuje na nejrůznější zkrslení, která panují ve vztahu k bezdomovcům. Výsledky této knihy mohou být využity v rámci sociálněpolitických rozhodnutí, v pedagogickém působení jako

²⁸ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 84-85.

obrana proti stereotypům, které zaujímají děti a mládež. Ze statistických výsledků mohou být informace využity v oblasti osvětové činnosti.

Co však spojuje autory těchto knih, je pozornost, věnovaná otázkám humanitární pomoci a solidarity naší společnosti, ve prospěch těch nejubožejší žijících členů naší společnosti. Jejich snahou je propagovat povědomí o bezdomovectví u širší veřejnosti. Propagace probíhá směrem k obyčejným lidem, ale i k našim zákonodárcům, kteří ovlivňují funkčnost naší sociální politiky. Každá z těchto skupin může život osob bez domova ovlivnit jiným způsobem. Politici či zastupitelé prostřednictvím připravované a schvalované legislativy, a obyčejní lidé v rámci své solidarity. Snahou autorů je inspirovat či motivovat k další pomoci lidem bez domova a je úplně jedno, odkud tato pomoc přijde.

V knihách se autoři shodují na tom, že bezdomovectví je problém, který je veřejností vnímán, ale o kterém není dostatečně podrobně informována. Dle mého názoru mají lidé zkreslené informace, což způsobují zejména masmédiá. To dokládá i článek uvedený na webových stránkách lidovky.cz, kde Ilja Hradecký uvádí například postoj politiků k bezdomovcům před komunálními volbami, kdy se v řadě politických programů objevují hesla „s bezdomovci pryč“.²⁹ Ve stejném článku je popsán i postoj pražského dopravního podniku, který vydal prohlášení o netoleranci bezdomovců v dopravních prostředcích kvůli jejich zápachu.

Autoři knih se také shodují na tom, že každý nese odpovědnost za svůj život sám, každý sám se musí pevně rozhodnout, a o něco usilovat. Můžeme pomoci komukoliv, ale nemůžeme za něj rozhodovat. Rozhodovat můžeme pouze za osoby, které mají duševní choroby nebo poruchu socializace, tam jsou naše rozhodnutí na místě.

²⁹ LIDOVKY.CZ [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/ilja-hradecky-bezdomovectvi-si-nikdo-dobrovolne-nevoli.A131214_230459_pozice_138007.

V knize *Bezdomovectví* autoři jednoznačně píší: „V naší zemi strategie prevence vzniku bezdomovectví dosud neexistuje.“, spíše se více diskutuje, než by docházelo ke snaze o prevenci.³⁰ V knize *Pohled na bezdomovství v České republice* autoři konstatují: „Bezdomovcům se společnost snaží být nápomocna různými formami“, a poukazují na tři základní druhy prevence.³¹ Po přečtení těchto řádků je možné usoudit, že prevence je podle druhé knihy stavěna do popředí, a je na ni kladen velký důraz, což z první knihy vůbec nevyplývá. Možná je to tak, že každý z autorů vnímá prevenci úplně jinak.

Autoři knih vyjadřují odlišný postoj populace k bezdomovcům. Průdková a Novotný uvádí: „Postoj společnosti k bezdomovcům je spíše negativní.“, lidé bývají lhostejní, útočnější, povrchně soucitní.³² Kliment a Dočekal píší: „Ve větších sídlech lidé přivykli bezdomovectví, začínají ho více brát za možnou variantu společenského života.“³³ V první knize je jednoznačné, že společnost odmítá bezdomovectví, staví se k němu negativně, zastává názor, že je potřeba tuto problematiku řešit, kdežto ve druhé knize autoři upozorňují na fakt, že společnost přijímá bezdomovectví za běžnou součást života, což s sebou nese i lhostejný postoj k tomuto problému a jeho neřešení. Je horší lhostejnost nebo negativní postoj? Možná to může mít ve výsledku obojí stejné důsledky.

Při zkoumání postojů lidí v České republice k bezdomovectví bylo zjištěno, že v rámci menšího území, v tomto případě se jedná o územní jednotky okresů, 45 % dotazovaných osob považuje bezdomovectví za velmi závažný problém a 55 % dotazovaných osob bezdomovectví považuje za zcela nezávažný problém a ani o něm nepřemýšlí. V případě větších územních jednotek, krajů, považuje 65 % dotazovaných osob bezdomovectví za problém a 35 % z dotazovaných má

³⁰ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 63.

³¹ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 65.

³² PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 26.

³³ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 84.

opačný názor. Co se týká postojů lidí v rámci celého území České republiky, považuje 83 % lidí bezdomovectví za problém, zatímco 17 % osob to jako problém na této úrovni nehodnotí.³⁴ Z uvedeného vyplývá, že čím je větší územní jednotka, tím větší je obecné povědomí o problému bezdomovectví.³⁵ Tento výzkum by také mohl naznačovat, že z hlediska lokálního území lidé před problémem s bezdomovci zavírají oči a dělají, že tento problém neexistuje. Takový závěr jsem však v žádné literatuře, ani na webových stránkách nenašla.

4. PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ

Znalost příčin bezdomovectví je základním předpokladem úspěšnosti všech snah o řešení tohoto problému. Ne vždy však lze spolehlivě rozlišit, co je příčinou, a co následkem bezdomovectví. Například alkoholismus může člověka „dostat na ulici“, někteří bezdomovci však začali pít až v době, kdy se stali lidmi bez domova. To samé platí i v případě, kdy se jedná o nezaměstnanost, kriminalitu, zadluženost, zdravotní problémy, atd.³⁶

Při hledání příčin bezdomovectví, je do studia problému bezdomovectví vnášeno etiologické hledisko. Dochází k pokusu o identifikaci faktorů, které vedly ke vzniku a trvání bezdomovectví. Snahou je porozumět zákonitostem sledovaného jevu, jako výchozího kroku vedoucího k řešení problému.³⁷

Autoři jako Pawson, Bramley, Wilcox či Wattsová uvádějí³⁸, že není možné stanovit jednu příčinu bezdomovectví, která by byla jeho spouštěčem; vždy se jedná

³⁴ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 85.

³⁵ Tamtéž, s. 84-85.

³⁶ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 15.

³⁷ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 37.

³⁸ Tamtéž, s. 37.

o kombinaci více faktorů. Rozlišují strukturální, interpersonální a individuální příčiny, které se obměňují v čase, a jsou odlišné v různých zemích.³⁹

Kliment a Dočekal odkazují na studii Fizpatrickové, která vyjmenovává jednotlivé specifické příčiny bezdomovectví, jako je chudoba a nezaměstnanost, které považuje za klíčové faktory. Dále sexuální a psychické zneužívání v dětství nebo v dospívání, rodinné rozvraty a konflikty, delikventní chování, zkušenost s pobytem ve vězení, dluhy, hypotéky, nezaplacené nájmy, sousedské neshody, zneužívání alkoholu a drog, vyloučení ze školy, nízká kvalifikace, psychické poruchy.⁴⁰

Haasová ve své knize *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: Sedm skutečných příběhů*, uvádí rozdílné příčiny bezdomovectví, jak u žen, tak u mužů. Muži jsou obvykle na ulici kvůli tomu, že ztratili vlastní bydlení, přišli o práci, a také kvůli alkoholismu a závislosti na něm. Ženy se většinou na ulici ihned nedostanou, žijí u svých rodin a přátel. Domov často opouští kvůli problémům v partnerství, které jsou spojené s násilím a týráním.⁴¹

V našich podmínkách jsou obvyklé příčiny strukturální a individuální, přičemž interpersonální příčiny jsou zařazovány mezi individuální. Strukturální příčiny bývají také označovány jako objektivní nebo vnější, individuální jsou označovány jako subjektivní nebo vnitřní příčiny.⁴² Mezi strukturální příčiny bezdomovectví řadíme například změny ve struktuře rodin či změny na trhu práce. Individuální příčiny bezdomovectví se týkají například nezaměstnanosti či závislosti na návykových látkách.⁴³

³⁹ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 37.

⁴⁰ Tamtéž, s. 38.

⁴¹ HAASOVÁ, Jana, *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: Sedm skutečných příběhů*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, s. 22.

⁴² KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 38.

⁴³ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 34.

Objektivní či vnější faktory ovlivňují formu bezdomovectví, zatímco subjektivní či vnitřní faktory ovlivňují šanci jedince na návrat zpět do společnosti. Hranice mezi těmito skupinami faktorů nejsou vždy jednoznačné. Faktory se navzájem ovlivňují, spolupůsobí v nejrůznějších kombinacích a intenzitě. Bylo prokázáno, že souběžný výskyt několika faktorů riziko vzniku bezdomovectví zvyšuje, a tak vzniká, dle Štěchové, ohrožující spirála problémů.⁴⁴

Vnější příčiny jsou výsledkem interakce ekonomicko-politické situace země a společenského klimatu. Vnější příčiny jsou ovlivněny ekonomickými cykly a zákonodárstvím státu, které se promítá do sociálněpolitických opatření. Kořeny mohou být ve vzdělávacím systému, dostupnosti bydlení, situaci na trhu práce, nedostatečném zabezpečení v chudobě, nemoci a ve stáří, v diskriminaci z důvodu příslušnosti k minoritám.

Vnitřní, čili individuální příčiny, jsou faktory, které se nacházejí na straně individua. Hradečtí individuální příčiny rozdělují na faktory materiální, vztahové, osobní a institucionální. Materiální faktory zahrnují především ztráty zaměstnání, přijetí a výkonu prekérního zaměstnání, zadluženosti, ztráty bydlení aj. Vztahové faktory obsahují změny v rámci rodinného systému, osobní faktory se týkají zdraví, zralosti jedince a jeho autonomie. Poslední institucionální příčiny zahrnují osoby, které přicházejí z vězení, dětských domovů, zdravotnických zařízení. Přejít z těchto institucí do běžných životních podmínek je nad jejich aktuální adaptivní možnosti.⁴⁵

Dle Klimenta a Dočekala, dělí Marek, Strnad a Hotovcová, příčiny bezdomovectví na primární, sekundární a terciární. Primární příčiny jsou prvotní faktory, které jedince uvrhly do stavu bezdomovectví. Tyto příčiny nejsou kontrolovatelné, bezdomovec je nemůže ovlivnit. Sekundární příčiny jsou faktory,

⁴⁴ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 38.

⁴⁵ Tamtéž, s. 41-42.

kteřé bezdomovce v jeho situaci udržují, a jsou často ovlivnitelné. Bezdomovec se však většinou soustředí pouze na primární faktory svého problému. Sekundární příčiny nevidí. Terciální příčiny jsou faktory, které jedince do bezdomovectví opakovaně navracejí. Díky nim se cyklus ztráty, a získávání bydlení neustále opakuje.⁴⁶

Příčinami vzniku bezdomovectví se zabývala také Vágnerová, která definovala čtyři základní příčiny bezdomovectví u mladých lidí. Jedná se o nadměrné užívání drog nebo alkoholu, neschopnost či neochota systematicky pracovat, kombinace poruch chování, neochoty pracovat či dušení choroba. Tyto příčiny často vyvstávají z rodinného prostředí, které mladistvé mnohdy vede k opakovaným útěkům z domova.

Dle výše uvedených definic předpokládám, že příčiny bezdomovectví zasahují lidstvo v každém věku. Bezdomovectví tak existuje v každé společnosti. V každé zemi se můžeme setkat s nějakým druhem nerovností, se systémem sociálních dávek, který je nedostatečný. A jak se projevuje bezdomovectví v České republice? O tom bude pojednávat další kapitola této práce.

5. BEZDOMOVECTVÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Na území České republiky žili bezdomovci již před rokem 1989. I když bylo bezdomovectví legislativně zakázáno, existovalo ve své skryté formě. Jakékoliv zjevné formy bezdomovství byly potírány. Takoví jedinci zpravidla končili ve vězení nebo v ústavu. Být bezdomovcem bylo v rozporu s tehdejší oficiální státní

⁴⁶ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 42.

či stranickou doktrínou, která hlásala, že se v našich podmínkách podařilo zcela vymýtit chudobu, a tedy i bezdomovectví.⁴⁷

Po roce 1989 se bezdomovectví v České republice začalo vyvíjet úplně jiným směrem. Došlo ke změnám na trhu práce, zvýšil se tlak na flexibilitu pracovní síly, takže vypadli ti, co odmítali pracovat nebo byli nekonkurenceschopní. Byly rušeny firemní ubytovny, mít zaměstnání přestalo být povinností, a to mnohdy ústilo v bezdomovství.⁴⁸

V současné době bezdomovci podle zákonů platných v České republice, v podstatě neexistují, protože každý občan České republiky má v občanském průkazu zaznamenáno své trvalé bydliště. Některé magistráty a městské úřady bezdomovectví legalizují tím, že lidem bez domova poskytují fiktivní trvalé bydliště na adrese magistrátu nebo městského úřadu. Není to však povinnost úřadů. Ze zákona neexistuje žádné domovské právo, které by obci, v níž má občan nahlášen trvalý pobyt, ukládalo povinnost se o danou osobu alespoň do určité míry postarat. Pomoc poskytovaná státem je však většinou vázaná právě na místo trvalého pobytu.⁴⁹

Aby mohla být bezdomovcům poskytnuta pomoc, kterou jim zaručuje *Listina základních práv a svobod*, jakožto součást Ústavy České republiky, tj. „každý kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek“, je nutné, aby měli bezdomovci nějaký doklad totožnosti. Bezdomovci dost často nemívají žádné doklady, jako je občanský průkaz či pas, a ani nejsou schopni si tyto obstarat, a to zejména z důvodu chorobného strachu

⁴⁷ KLIMENT, Pavel, DOČEKAL Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2016, s. 83.

⁴⁸ Tamtéž, s. 83.

⁴⁹ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 32.

při jednání na úřadech. Proto je velice obtížné bezdomovcům oficiálně začít pomáhat.⁵⁰

Listina základních práv a svobod České republiky také uvádí, že každý má právo na ochranu zdraví. Ale i přesto je zdravotní péče pro lidi bez domova téměř nedostupná. Tito lidé nemají průkaz zdravotní pojišťovny, mají dluhy na zdravotním pojištění. Některé zdravotní pojišťovny odmítají hradit zdravotní péči bezdomovců, a pokud není zdravotní stav bezdomovce akutní, lékař ho často odmítne ošetřit.⁵¹

Aby bylo možné pomoci bezdomovcům, kteří nedisponují žádnými doklady, a tito bezdomovci se mohli začlenit zpět do společnosti, byly vydány podporující zákony řešící sociální problematiku. Jeden z nich byl vydán v lednu 2007. Jde o zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci, a dalším je zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, který upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních potřeb osobám, které se ocitly v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi.⁵²

Přijetí zákona o bezdomovectví, je v podmínkách České republiky prozatím v nedohlednu, žádný se nepřipravuje, což může svádět k tomu, že problém bezdomovectví je pro naše zákonodárce okrajový. Legislativa má obrovský význam, protože vede ke koncepčnímu řešení bezdomovectví. Na základě zákona o bezdomovectví tak mohou orgány samosprávy převzít odpovědnost za řešení tohoto problému v regionech. Doposud se o tyto osoby starají téměř výhradně nestátní neziskové organizace.⁵³

Koncepčně se problematikou bezdomovectví zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí, které aktuálně pracuje s národním dokumentem schváleným

⁵⁰ PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, Praha: Triton, 2008, s. 33.

⁵¹ Tamtéž, s. 33.

⁵² Tamtéž, s. 35.

⁵³ Tamtéž, s. 37.

vládou, a to *Strategie sociálního začleňování 2021 – 2030*, do které byla v roce 2021 včleněna i problematika bezdomovectví. Praktickou částí řešení problematiky bezdomovectví byla pověřena pracovní skupina, jejíž činností by mělo být ukončení bezdomovectví v České republice, s termínem do roku 2030. Výstupem této pracovní skupiny by měly být návrhy, jak řešit problematiku bezdomovectví.⁵⁴ Díky cílům Evropské unie, která se snaží řešit problematiku bezdomovectví, by i v České republice mohl konečně vzniknout právní předpis, upravující pomoc lidem bez domova.

6. POČTY LIDÍ BEZ DOMOVA

Dle Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, který vychází z údajů při sčítání lidí z roku 2019, bylo zjištěno, že v České republice je 23 830 osob bez domova, a z toho je 2 600 dětí. Další statisíce lidí jsou bezdomovectvím ohroženy. Polovina osob bez domova žije venku, nebo občasně přespává v noclehárnách.⁵⁵

Do šetření Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí nebyly zahrnuty osoby žijící v komerčních ubytovnách. Zjištění a závěry vypovídají pouze o lidech přespávajících venku, v noclehárnách, v azylových domech, domech na půl cesty, a v ubytovnách pro osoby bez domova provozovaných obcemi.⁵⁶

Největší podíl sledovaných dospělých osob bez domova přespává venku 54 %, v azylových domech žije 24 %, v noclehárnách přespává

⁵⁴ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, „Sociální bydlení a bezdomovectví,” <https://www.mpsv.cz/socialni-bydleni-a-bezdomovectvi> [zveřejněno 2022-10-26-10, cit. 2024-02-04].

⁵⁵ NEŠPOROVÁ, Olga, HOLPUCH, Petr, *Populace osob bez domova v České republice*, Praha: VÚPSV, 2020, s. 15.

⁵⁶ Tamtéž, s. 16.

14 %, a v nekomerčních obecních ubytovnách pro osoby bez přístřeší žije 7 %. Děti nebyly v provedeném šetření sledovány.⁵⁷

Ve sledované populaci bylo 53 % osob bez domova dohromady 6 a více let, přičemž 39 % osob bez domova se dostalo na ulici ve svém životě nejméně třikrát. Dlouhodobé bezdomovectví je nejvíce rozšířeno mezi lidmi přespávajícími venku, z nichž je třetina bez domova více než 10 let.⁵⁸

Osoby bez domova mají omezený přístup k uspokojování základních životních potřeb, přičemž nejhorší je situace těch, kteří přespávají venku. Z nich nemá dostatek jídla 31 %, a 19 % nemá ani dostatek pitné vody.⁵⁹

Život bez domova přináší deficit bezpečí, nejvíce pro osoby přespávající venku. Polovina, tj. 51 % z nich, byla v posledním roce vystavena verbálnímu násilí, dvě pětiny, tj. 40 %, byly fyzicky napadeny. Sledované ženy bez domova se s násilím setkávaly stejně často jako muži, v případě verbálních útoků (nadávání a vyhrožování) ještě častěji.⁶⁰

Nejchudší kategorií osob bez domova jsou lidé přespávající venku, z nichž 27 % utratí denně v průměru méně než 50 Kč, dalších 37 % pak utratí 50–100 Kč.⁶¹

Ve sledované populaci osob bez domova pravidelně, alespoň jednou týdně, užívá 16 % drogy, závislost na alkoholu přiznalo 16 %, a dalších 18 % užívá alkohol denně. Závislosti jsou nejrozšířenější mezi osobami přespávajícími venku – denní užívání alkoholu či závislost na něm přiznalo v této kategorii 61 % osob.⁶²

⁵⁷ NEŠPOROVÁ, Olga, HOLPUCH, Petr, *Populace osob bez domova v České republice*, Praha: VÚPSV, 2020, s. 16.

⁵⁸ Tamtéž, s. 33-34.

⁵⁹ Tamtéž, s. 48.

⁶⁰ Tamtéž, s. 53.

⁶¹ Tamtéž, s. 63.

⁶² Tamtéž, s. 80.

Zhruba tři čtvrtiny, tj. 73 % sledované populace osob bez domova, věří, že se jejich život v budoucnu změní k lepšímu. Co by jim nejvíce pomohlo, je podle nich na prvním místě bydlení, a to v závislosti na typu místa přespávání (51–67 % osob), na druhém místě by jim pomohlo získání práce (33–40 % osob).⁶³

Z výše uvedených údajů vyplývá, že prostřednictvím stávajícího sociálního systému se lidem po ztrátě domova nedaří uspokojivě, a v přiměřeném časovém horizontu pomáhat k opětovnému získání stabilního bydlení.⁶⁴

7. BEZDOMOVECTVÍ VE MĚSTĚ ŽIDLOCHOVICE

Město Židlochovice je město v okrese Brno – venkov v Jihomoravském kraji. Nachází se 18 km jižně od Brna.

Židlochovice jsou obcí s rozšířenou působností, do jejíž kompetence spadá také sociální oblast, proto tu je zřízen odbor sociálních věcí. Tato organizační jednotka se skládá ze samostatných pracovišť, do kterých spadá oddělení sociální práce a oddělení sociálně právní ochrany dětí.⁶⁵

Samospráva města se dlouhodobě zabývá sociální oblastí ve svém regionu. I z tohoto důvodu ve městě vznikla Pečovatelská služba, která poskytuje péči v mezích zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.⁶⁶

Od roku 2020 funguje v Židlochovicích také Denní stacionář. Jeho poslání vychází z individuálních potřeb klientů. Důležitá je podpora rozvoje samostatnosti, motivace k činnostem, zájmům a posilování sociálního začleňování osob. Veškeré služby denního stacionáře jsou poskytovány se zajištěním dodržování lidských práv.

⁶³ NEŠPOROVÁ, Olga, HOLPUCH, Petr, *Populace osob bez domova v České republice*, Praha: VÚPSV, 2020, s. 100.

⁶⁴ Tamtéž, s. 101.

⁶⁵ MĚSTO ŽIDLOCHOVICE [online], *Židlochovice*. Dostupné z: <http://www.zidlochovice.cz>.

⁶⁶ Tamtéž.

Služby tohoto denního stacionáře jsou zaměřeny na cílové skupiny osob s mentálním postižením a kombinovaným postižením, a to ve věkovém rozpětí 18 až 64 let.⁶⁷

Ve spolupráci s odborem sociálních věcí, pečovatelskou službou a židlochovickou samosprávou došlo v roce 2020 ke schválení projektu z Operačního programu Zaměstnanost s označením „Začít znovu aneb návrat nezaměstnaných osob na trh práce“.

Projekt se zaměřuje na osoby nezaměstnané, bez domova, drogově či alkoholově závislé, a další osoby na okraji společnosti, které nemají možnost či nejsou schopny normálního fungování v rámci společnosti na území obce s rozšířenou působností (ORP) Židlochovice.⁶⁸ Dle vyjádření sociální pracovnice Ing. Hany Zajícové, ze sociálního odboru Města Židlochovice, žije přímo ve městě ještě asi 5 bezdomovců, kteří se nechtějí zapojit do projektu města. V rámci celého území obce s rozšířenou působností je to asi dalších 9 osob bez domova.

Někteří občané přežívají na ulici či po ubytovnách, v zoufalých podmínkách. Někteří z nich trpí různými formami neléčených onemocnění, které mohou být za daných podmínek fatální. Na území obce s rozšířenou působností (ORP) Židlochovice se nachází tzv. vyloučené lokality. Téměř každá obec ORP se potýká s různým stupněm bezdomovectví. Dlouhodobá nezaměstnanost vytváří toxické prostředí společensky vyloučených jedinců, a vede k prohlubování závislostí různé povahy a ztrátu zázemí a stability.

Město Židlochovice dlouhodobě vytváří pracovní pozice pro nezaměstnané osoby, nicméně současná nabídka nedokáže pokrýt reálnou potřebu. Problém spočívá v absenci prostředků, které by jednak umožnily otevření nových pracovních míst, ale také v prostředcích pro udržení personálu, který by osoby motivoval,

⁶⁷ MĚSTO ŽIDLOCHOVICE [online], *Židlochovice*. Dostupné z: <http://www.zidlochovice.cz>.

⁶⁸ MĚSTO ŽIDLOCHOVICE, Ing. Jana Richterová, *Žádost o podporu z Operačního programu poskytnutá městem Židlochovice*, [interní materiál].

koordinoval a udržoval nad nimi dohled. Navzdory propracovanému systému sociálních služeb v ORP Židlochovice, který se s tímto problémem snaží pracovat, je skupina osob, které jsou na současném trhu práce nezaměstnatelné, stále vysoká. Mnoho osob, které jsou na pokraji nouze, či v rizikové situaci, neobdrží potřebnou pomoc.⁶⁹

Do současné doby byl problém řešen pouze formou sociální práce, poskytované v kontextu zákona č. 108/2006, o sociálních službách, a nebyl řešen komplexně s ohledem na specifika a možnosti konkrétní lokality. Překážky řešení jsou na straně cílové skupiny, jejich postoji, ale i majoritní společnosti, tj. předsudky, stigmatizace, ostrakizace a neúčinné formy pomoci. V neposlední řadě je nutné naučit tuto cílovou skupinu vnímat jejich vlastní motivaci, jako počátek lepších životních podmínek.

Cílová skupina často nevnímá zaměstnání jako pomoc k lepšímu životu. V mnoha případech se tyto osoby cítí pouze jako pasivní příjemci pomoci, ale nevnímají ji jako cestu k osamostatnění. Proto byl do projektu začleněn koordinátor, který je schopen se aktivně věnovat výhradně cílové skupině. Koordinátor zajišťuje zvládání běžných každodenních záležitostí, a následně pomáhá při přechodu k normálnímu zaměstnání a osamostatnění se. Rizikem je nepředvídatelnost některých jedinců, jejich neochota, slabá vůle, kolísající motivace se do společnosti vrátit.⁷⁰

Hlavním cílem projektu je prostřednictvím komplexně zvolených aktivit zvýšit úspěšnost dlouhodobě nezaměstnaných osob a dalších ohrožených osob na trhu práce, zvýšit jejich životní úroveň, vybudovat jejich pracovní návyky, podpořit jejich dovednosti, a tak je postupně vrátit zpět na trh práce.⁷¹

⁶⁹ MĚSTO ŽIDLOCHOVICE [online], *Židlochovice*. Dostupné z: <http://www.zidlochovice.cz>.

⁷⁰ MĚSTO ŽIDLOCHOVICE, Ing. Jana Richterová, *Žádost o podporu z Operačního programu poskytnutá městem Židlochovice*, [interní materiál].

⁷¹ Tamtéž.

Specifickými cíli projektu je vytvoření nových podporovaných pracovních míst, pod dohledem pracovního koordinátora či gestora. Důležitou roli hraje individuální psychologické poradenství pro osoby zaměstnané na podporovaném pracovním místě.⁷²

Projekt je provozován ve městě Židlochovice již čtvrtým rokem. Za tu dobu se v projektu vystřídalo množství podpořených osob, z nichž u některých se podařilo začlenit je do běžného životního režimu, osoby začaly pravidelně pracovat, práci si udržují a zvládají platit bydlení, které město pro tyto osoby zřídilo. Není možné však říci, že se to podařilo u všech. Pokud samy nechtějí, nenaleznou svoji vlastní motivaci začlenit se do běžného životního režimu, tak nepomůže ani takto cílená pomoc.

8. JAK SE VRÁTIT ZPĚT DO PRACOVNÍHO PROCESU A UDRŽET SI BYDLENÍ?

V této části jsou popsány bariéry, které lidi bez domova nutí zůstat na ulici. Dále jsou zde popsány životní strategie začlenění se zpět do obvyklého chodu moderní společnosti, získání práce a udržení si bydlení.

Lidé bez domova jsou vystaveni několika bariérám, a to v oblasti bydlení, financí, sociálních vztahů a sociální pomoci.⁷³ Chybí jim dostatek financí, jak na nájemné, tak na jízdné v městské hromadné dopravě, oblečení, obuv nebo potraviny. Nemohou si dovolit kvalitní zdravotní péči, a nedostatek financí se odráží na jejich zdraví. Největší bariérou pro lidi bez domova jsou dluhy, a to kvůli úrokům, které neustále narůstají a provází je většinou po celý zbytek života. Proto jsou lidé

⁷² MĚSTO ŽIDLOCHOVICE, Ing. Jana Richterová, *Žádost o podporu z Operačního programu poskytnutá městem Židlochovice*, [interní materiál].

⁷³ ČERNÁ, Eliška, *Z ulice do bytu: Sociální práce v procesu reintegrace do bydlení*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2019, s. 79.

bez domova raději „mimo systém“. Také kvůli několikátýdennímu čekání při vyřizování sociálních dávek ztrácí motivaci změnit svoji situaci.⁷⁴

Warnes, Crane, Coward zkoumali udržitelnost bydlení. Ve svém výzkumu zjistili, že lidé bydlící sami v garsonkách jsou o dost spokojenější než ti, kteří své bydlení s někým sdílí. Dalším důvodem spokojenosti těchto lidí je možnost dostupné veřejné dopravy, blízkost potřebných služeb, smlouva na dobu neurčitou nebo pravidelné scházení s rodinou. Jejich výzkum odhalil, že 78 % osob si bydlení dokázalo udržet i po 18 měsících, 7 % osob si našlo jiné bydlení, a 15 % osob o své bydlení přišlo. Autoři uvedli, že konzumace alkoholu na jejich bydlení nemá vliv. Největší posun v bydlení měli lidé, kteří se během bezdomovectví potýkali s užíváním návykových látek, a s problémy duševního zdraví. Také jim v jejich posunu pomohlo řešení rodinných konfliktů. Na udržení bydlení závisí spíše vnější faktory, než faktory individuální povahy.⁷⁵

Z uvedeného textu vyplývá, že největší překážkou k návratu do bydlení lidí bez domova jsou finance a sociální vztahy. Každý z níže zmíněných příběhů je jedinečný, a můžeme z nich vyčíst určité rysy. Jeden z nich je snaha dostat se z této situace zpátky do běžného života. Jako další je víra v sebe samého nebo sociální pomoc. K lepšímu udržení bydlení pomáhá řešení rodinných konfliktů a vnější vlivy.

V knize *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, zkoumali autoři na konkrétních případech strategie bezdomovců, kteří byli schopni se dostat z ulice zpět do domova.⁷⁶

⁷⁴ ČERNÁ, Eliška, *Z ulice do bytu: Sociální práce v procesu reintegrace do bydlení*, Praha: Sociologické nakladatelství, 2019, s. 79-80.

⁷⁵ LINDOVSKÁ, Eliška, ed, *Způsoby řešení bezdomovectví a vyloučení z bydlení: analýza a komparace situací ve Francii, Velké Británii a v České republice* [online pdf]. Dostupné z: https://www.academia.edu/31430459/ZP%C5%AESOBY_%C5%98E%C5%A0EN%C3%8D_BEZDOMOVECTV%C3%8D_A_VYLOU%C4%8CEN%C3%8D_Z_BYDLEN%C3%8D.

⁷⁶ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 72.

Jedním byl devětatřicetiletý muž, který strávil patnáct let ve vězení za trestnou majetkovou činnost. Po propuštění na svobodu se neměl kam vrátit, rodina ho odmítala, nikomu nevěřil a byl spíše samotář – skončil na ulici. Moment zlomu u něj nastal, když mu soudkyně, která měla jeho další případ na starosti, uvěřila, že se chce napravit. Dala mu šanci a neposlala ho do vězení. Udělila mu trest 400 hodin veřejně prospěšných prací. Muž nechtěl zklamat důvěru soudkyně, a od té doby nic neukradl. Potvrzují to i pracovníci azylového domu, a do jeho trestného rejstříku v té době nepřibyl nový záznam. Dále mu byla poskytnuta pomoc sociálních pracovníků Charity, a také pomoc vedoucího organizace Nového prostoru⁷⁷. Muž uvedl, že si z 90 % pomohl sám, protože se chtěl z této situace dostat.⁷⁸

Další byla třicetiletá žena, které se v jejích deseti letech rozvedli rodiče. Je z pěti sourozenců, se kterými neměla moc dobrý vztah. Neměla dobrý vztah ani s otcem, od doby, co od nich odešel. Matka se o ně starala sama a poté, co si našla přítele, prodala byt, opustila je, a začala brát drogy. Žena vystudovala gymnázium a snažila se najít trvalé zaměstnání, aby měla možnost získat byt. Žádné zaměstnání si dlouho neudržela. Přespávala u známých, u kamarádky, u aktuálního přítele, jak to bylo možné. Strávila nějakou dobu v azylovém domě Diakonie. Jelikož jí každý z jejích partnerů buď byl nevěrný, pil alkohol, nebo se dostal do vězení, zůstala na ulici. Pomoc jí poskytla pracovnice z denního centra, která jí vysvětlila, že není jako ostatní, a zaslouží si pomoc, a to takovou, že když nastoupí do práce, dostane byt. Jakmile si našla pracovní místo, doložila svůj dostatečný příjem, Magistrát hlavního

⁷⁷ Nový prostor je organizace, která pomáhá lidem bez domova, a která se snaží o ukončování bezdomovectví.

⁷⁸ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 73-74.

města Prahy ji pomohl najít malý byt. Na její cestě zpět z ulice jí nejvíce pomohla její víra v sebe a v Boha.⁷⁹

Dalším byl příběh osmapadesátiletého muže, pocházejícího z úplné rodiny se dvěma sourozenci. Jeho manželství se rozpadlo, kvůli novému partnerovi jeho ženy. Měli spolu tři děti, které se mu odcizily, protože je k tomu matka vedla. Po rozvodu neměl žádný vztah. Pomáhal čtyři roky s dětmi manželce svého přítele, který zemřel na rakovinu. Později se tato žena vdala, a už ho nepotřebovala. Bydlel se svými rodiči v rodinném domku, o který se staral stejně, jako o rodiče. Když rodiče zemřeli, přišel jednoho dne domů a našel vyměněný zámek u dveří. Jeho starší bratr ho nepustil dovnitř, veškerý majetek rodiče darovali jemu. Muž dva měsíce jezdil nočními tramvajemi, a to kvůli zimě. Jeho děti mu nepomohly, jelikož je to nezajímalo. Manželka jeho zemřelého přítele ho odmítla. A stejně tak mu nepomohli ani jeho kamarádi. Později se seznámil s prodávčem Nového prostoru, se kterým bydleli nějakou dobu ve starém autě. Pracoval ve skladu nakladatelství, ve kterém byl díky majiteli ubytován v pokoji nad skladem. Poté šel do azylového domu, kde zůstal zaměstnán. Nejvíce si pomohl sám, jelikož ho držela jeho víra a to, že je něco nad námi. Dále mu pomohl Nový prostor, charitativní organizace, a majitel nakladatelství. Kdo mu vůbec nepomohl, byla státní instituce.⁸⁰

Výše uvedené bariéry nutí lidi bez domova zůstat na ulici. Bezdomovci jsou tak nuceni bojovat se svými bariérami. Někomu na jeho cestě pomůže víra v Boha, jinému pomoc neziskové organizace. Vždy je to „pomocná ruka“, která je podána, a je jen na dotyčné osobě bez domova, zda nabízenou pomoc přijme, a začlení se zpět do obvyklého chodu společnosti, začne pracovat, a udrží si své nové bydlení.

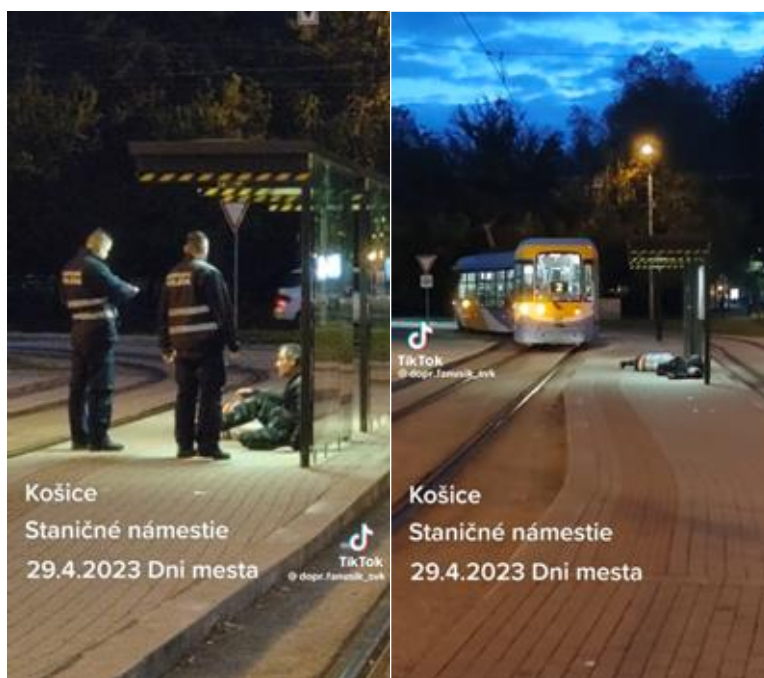
⁷⁹ ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, s. 75-77.

⁸⁰ Tamtéž, s. 82-83.

9. ETIKA ZOBRAZOVÁNÍ BEZDOMOVců NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH A MODEL POTTER BOX

Informace o bezdomovectví byly získávány také prostřednictvím webových stránek a sociálních sítí. Zde bylo možné sledovat videa a fotografie zachycující bezdomovce při různých situacích. Součástí byly i komentáře osob zapojených do diskusí. Některé mediální výstupy zachycovaly bezdomovce v pozicích, se kterými se obyčejný člověk těžko ztotožňuje. Na základě těchto záběrů bylo pro analýzu zvoleno etické zobrazování bezdomovců na sociálních sítích. Součástí níže uvedeného textu je i etický rozbor podle modelu Potter Box.

Na níže uvedeném obrázku můžeme vidět výstřižek z videa aplikace TikTok ze dne 29. 4. 2023, kde bezdomovci spali na zastávce na náměstí ve městě Košice. Na výstřižku je vidět, jak lidé v současnosti mají, čím dál větší potřebu natáčet či fotit, a následně zveřejňovat, vše, co vidí, a co se kolem nich děje. Skutečností je, že video bylo zveřejněno, a část veřejnosti, napojená na sociální síť TikTok, se k videu vyjádřila.

Obrázek 2. Výstřižek z videa o bezdomovcích z aplikace TikTok

Na videu jsou vidět spící bezdomovci na tramvajové zastávce, ke kterým následně přišla policejní hlídka. Policie se je snažila probudit, ale vzbudil se pouze jeden z nich. Z videa se může na první pohled široké veřejnosti zdát, že spící bezdomovec byl opilý, a to může poukazovat na stereotypy ohledně lidí bez domova. Osoba, která toto video pořídila, situaci zesměšnila. Texty uvedené pod videem, ve většině případů komentovaly opilost bezdomovců, uvedeno bylo několik emotikonů. Většinu lidí vůbec nenapadlo, že by bezdomovci potřebovali pomoc, nebo se jim udělalo nevolno. Systém ochrany těchto osob před medializací nefunguje, což dokazují zveřejněné záběry.

Za hlavní sdělení tohoto videa považuji ponížení a zesměšnění této skupiny lidí. Z videa vnímám, že osoba, která video pořídila, měla potřebu zesměšnit celou tuto situaci, mohla si také chtít zvýšit své sebevědomí a dokázat si, že je někým lepším než lidé bez domova. Na videu nebyl vůči lidem bez domova vyjádřen respekt a důstojnost.

Z mého pohledu, osoba, která video natočila, postrádá etiku péče. Chybí zde ochota pomáhat, a šlo jí pouze o vlastní zviditelnění se na sociálních sítích, či pobavení. Tato osoba za sebe vyzařuje princip individualismu. Upřednostňuje sama sebe nad potřebami ostatních. Tímto výstupem může způsobit zvětšení odporu a neochoty pomoci lidem bez domova. Zveřejněním tohoto videa osoba cílila na vlastní popularitu a viditelnost na sociálních sítích, a tyto potřeby upřednostnila nad potřebami a soukromím bezdomovců. Vyjádřila tak princip egoismu.

Aplikaci TikTok z velké části používají děti a mladší generace. Vyjadřují k této aplikaci velkou loajalitu, a nad podobnými videi tohoto typu se baví. Dle výzkumu z www.zdravagenerace.cz, školáci ve věku 11 – 15 let využívají sociální sítě jako běžní uživatelé až v 51 %, dalších 23 % těchto dětí jsou intenzivními uživateli

sociálních sítí, a až 8% dětí, což je každý dvanáctý žák, se stává na těchto sociálních sítích závislých.⁸¹

Domnívám se, že pokud budou bezdomovci stále negativně zobrazováni v médiích, jak například uvádí www.krimi-plzen.cz⁸², a bude tato negativita přesahovat pozitivní pohled na ně, může to vést k tomu, že bezdomovci zůstanou bez pomoci a soucitu. Naopak, aby se zvýšila empatie a pozitivní pohled na ně, měly by se více sdílet jejich životní příběhy.

Z tohoto textu vyplývá, že osoby, které tato videa a fotky zveřejňují, neberou ohled na osoby bez domova a neuvědomují si, co tyto osoby prožívají, a jaká je jejich příčina ocitnutí se na ulici. Upřednostňují tak vlastní popularitu. Chtějí se zviditelnit, a pobavit společnost za každou cenu. Veřejnost by měla zobrazovat lidi bez domova, s ohledem na jejich soukromí, a s cílem zvýšit povědomí o jejich situaci a problémech, kterým čelí. Nebylo by mnohem efektivnější zveřejnit u videa či fotky zachycující bezdomovce otázky k zamyšlení, ptát se proč? Proč je tato osoba bez domova? Proč tato osoba spí na zemi?

Z mého pohledu jsou bezdomovci v současné době vnímáni veřejností negativně, právě kvůli zobrazování bezdomovců na sociálních sítích v situacích, které jsou určitým způsobem zesměšňovány, ať už hudbou nebo komentáři. Osobám zveřejňujícím tyto příspěvky chybí nestrannost, loajalita, objektivní přístup. V příspěvcích jsou zahrnuty stereotypy, kritika a zjednodušené stereotypyzující nepoučené pohledy na tuto skupinu lidí. To může vést k ovlivnění osudů lidí bez domova, jelikož mají omezený přístup k pomoci a podpoře od veřejnosti. Domnívám se, že osoby, zesměšňující lidi bez domova, by měly respektovat lidi bez domova, a nezesměšňovat je.

⁸¹ ZDRAVÁ GENERACE.CZ [online]. Dostupné z: <https://zdravagenerace.cz/reporty/socialni-site-a-gaming/>.

⁸² KRIMI-PLZEŇ.CZ [online]. Dostupné z: <https://www.krimi-plzen.cz/a/opila-bezdomovkyne-napadla-seniora/>.

10. MEDIÁLNÍ VÝSTUP

Hlavní mediální výstup má formu audiovizuálního výstupu, vedlejší má formu grafického výstupu.

Audiovizuální výstup byl veden Mgr. Veronikou Müllerovou. Dokument je o projektu lidí na okraji společnosti, kterým Město Židlochovice dalo možnost začlenit se zpět do běžného života. Účinkujícími jsou zaměstnanci úřadu, starosta města, a klienti projektu „Začít znovu“. Formát videa je ve full HD. Délka videa má 15:19 minut.

Grafický výstup byl pod vedením Mgr. Veroniky Müllerové. Plakát představuje banner o vzniku nového dokumentu projektu „Začít znovu“. Formát má rozměry 90 x 30 (cm).

Všichni účinkující v audiovizuálním i grafickém výstupu udělili souhlas se zveřejněním díla.

Odkaz na mediální výstup:

<https://owncloud.cesnet.cz/index.php/s/JURmjSGdIydhacU>

ZÁVĚR

Bezdomovci jsou lidé, kteří nemají přístřeší. Nemohou se vrátit do obydlí a přespávají na ulici, v parcích, na nádražích, pod mosty, všude kde se dá, a kde se mohou alespoň trochu zahřát. Bezdomovectví je jev, který není izolovaný, ale zahrnuje spleť problémů. U každého bezdomovce jsou to jiné problémy, jiné příčiny a jiné důsledky.

Na bezdomovce nelze nahlížet pouze jako na osoby závislé na psychoaktivních látkách, nezodpovědné a líné. Je potřeba se zamyslet, a klást si otázky. Proč se z osoby stal bezdomovec? Co bylo příčinou jeho bezdomovectví? Je této osobě možné pomoci? Nabízela se spousta dalších otázek, a to byl důvod získání více informací o těchto lidech, a zaměření se na problematiku bezdomovectví.

Cílem mé práce bylo popsat bezdomovectví jako sociální jev, což se podařilo. Bylo zjištěno, že bezdomovectví existuje ve společnosti již dlouho, a je to celosvětový problém, nikoliv pouze problém vyskytující se v západní moderní společnosti. V současné době je cílem Evropské unie snaha o ukončení bezdomovectví. Je to však pouze cíl, kterého zatím nebylo dosaženo, a tento sociální jev se ve společnosti neustále vyskytuje.

Práce je zaměřena na vnímání bezdomovců veřejností, a na postoje veřejnosti k lidem bez domova. Zjistila jsem, že z výzkumů nejrůznějších institucí vyplývá, že bezdomovci jsou spíše vnímáni negativně, ale je také spousta lidí, kteří se snaží bezdomovcům pomoci, a to zejména prostřednictvím nejrůznějších neziskových organizací. Negativní postoj k bezdomovcům způsobují také články, fotografie, a videa zachycující bezdomovce v nejrůznějších situacích, ať žebrající nebo spící na veřejnosti. Postoje jednotlivých lidí k bezdomovcům jsou velice individuální, ale převážně negativní. Někdo by jim nikdy nepomohl, protože je přesvědčen, že je to pouze odpovědnost osob bez domova, že tak skončily, jiný se snaží pracovat

v neziskové organizaci pomáhající bezdomovcům, další tento jev prostě ignoruje, protože se ho netýká.

V této práci byl objasněn pojem bezdomovectví, nahlížení na bezdomovectví prostřednictvím autorů odborné literatury, část byla věnována příčinám bezdomovectví, a vývoji bezdomovectví v České republice. Ze statistických výsledků, dle posledního sčítání osob bez domova v roce 2019, bylo přibližně 24 000 osob bez domova. Armáda spásy předpokládá, že těchto osob je mnohem více, až 50 000 či 70 000 osob.

Pozornost byla zaměřena na řešení problému bezdomovectví ve městě Židlochovice, a také na způsoby, kterými je možné navrátit tyto osoby zpět do pracovního procesu, včetně udržení si bydlení. Zastupitelé v Židlochovicích mají snahu těmto osobám pomoci, ale sami uznávají, že to není vůbec jednoduché. Pokud osoba nechce pracovat, nechce se přizpůsobit pracovním návykům, a nemá nějakou svoji osobní motivaci dostat se z ulice, pak těmto osobám není pomoci. Takové osoby ve městě neustále pobývají, a patří mezi bezdomovce. Ale i přesto se v Židlochovicích pyšní několika osobami, které měly snahu přestat požívat alkohol, začaly pracovat, a nyní si snaží udržet bydlení, protože už nechtějí spát pod mostem, nebo na lavičce v parku. Vynaložené úsilí s osobami bez domova se v Židlochovicích vyplatilo.

Při posouzení míry etického zobrazování při reprezentaci lidí bez domova na sociálních sítích, byl zjištěn různý postoj společnosti k bezdomovcům. Někteří by nikdy nezveřejnili fotografii nebo video osoby bez domova, jiní se chlubí záběry bezdomovců spících na lavičkách, autobusových zastávkách, a nevadí jim ani posměšné komentáře. Těmto lidem zcela chybí ohleduplnost k základním lidským právům a respekt k bezdomovcům.

Podarilo se zjistit, jaké strategie mohou lidé bez domova využít, když se chtějí odrazit od samotného dna svého života, a vrátit se zpět do chodu moderní

společnosti, získat práci a udržet si bydlení. Praktickou ukázkou je projekt v Židlochovicích, ale také příběhy lidí, kterým pomohly neziskové organizace. V každém případě tu nesmí chybět motivace osoby bez domova, a její úsilí toho dosáhnout.

Bezdomovectví je problém, který prostupuje společností, a kterému se nedá úplně vyhnout. V dnešní době je spousta lidí, kteří se v důsledku energetické krize ocitají v situaci, kdy je jejich bydlení ohroženo. Lidé většinou vidí příčinu a trvají bezdomovectví na straně bezdomovců, což s sebou přináší nižší ochotu pomoci této skupině lidí ze strany společnosti.

V České republice se v posledních letech objevuje velká snaha lidem bez domova pomoci. Pomoc přichází zejména prostřednictvím neziskových organizací, či od místních samospráv. Na úrovni státu je pomoc bezdomovcům realizovaná, v rámci nejrůznějších strategických plánů, ale legislativa pro pomoc bezdomovců je prozatím v nedohlednu. Důležitá je i snaha našich zákonodárců tuto situaci změnit, což dokazuje vládou schválená *„Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice od roku 2020“*.

Je potřeba rozšířit individuální programy do jednotlivých měst a obcí, aby problémy bezdomovců byly řešeny přímo v dané lokalitě, a s individuálním přístupem k dané osobě. Jen lidé, kteří se přímo starají o osoby ve svém okolí, mohou vědět, co dané osoby nejvíce potřebují a jaké mají problémy, a mohou znát jejich osudy.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice bezdomovectví, a uvedení způsobů možností začlenění se zpět do běžné společnosti. Klade důraz na jednotlivé typy bezdomovců, příčiny ztráty bydlení, a také na počty bezdomovců v České republice. Popisuje projekt realizovaný v Židlochovicích, který podporuje dlouhodobě nezaměstnatelné a další ohrožené osoby na trhu práce. Těžko zaměstnatelné osoby se zde učí pracovním návykům, a některé z těchto podpořených osob se daří dostat zpět na trh práce. Praktickou částí bakalářského projektu je audiovizuální a grafický výstup.

Příjmení a jméno autora: Kateřina Schönwälderová

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra komunikace

Název bakalářského projektu: Bezdomovectví a návrat do běžného života

Jméno vedoucího bakalářského projektu: Mgr. Renata Sedláková, Ph.D.

Počet stran: 42

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 15

Rok obhajoby: 2024

Klíčová slova: Bezdomovectví, bezdomovec, bydlení, bez střechy, chudoba, organizace, sociální vyloučení, sociální služby, lidé bez domova

ABSTRACT

The bachelor's thesis is devoted to the issue of homelessness, and the introduction of ways to integrate back into normal society. It emphasizes individual types of homeless people, the causes of housing loss, and also the number of homeless people in the Czech Republic. It describes a project implemented in Židlochovice, which supports the long-term unemployable and other vulnerable people on the labor market. Hard-to-employ people learn work habits here, and some of these supported people manage to get back into the labor market. The practical part of the bachelor's project is the audiovisual and graphic output.

Author's surname and first name: Kateřina Schönwälderová

Name of the faculty and department: the Cyril and Methodius Theological Faculty of Palacky University in Olomouc, Department of Communication

Title of bachelor project:

Name of the supervisor of the bachelor project: Homelessness and the return to normal life

Number of pages: 42

Number of appendices: 0

Number of titles of literature used: 15

Year of defence: 2024

Keywords: Homelessness, homeless person, housing, houseless, poverty, organization, social exclusion, social services, homeless people

ZKRATKY

ETHOS (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení)

FEANTSA (Evropská federace národních organizací pracujících s bezdomovci)

NAEH (Organizace Národní aliance pro boj s bezdomovectvím)

ORP (Obec s rozšířenou působností)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1. Základní oblasti definice domova.....	9
Obrázek 2. Výstřižek z videa o bezdomovcích z aplikace TikTok.....	30

BIBLIOGRAFIE

Monografie:

ČERNÁ, Eliška, *Z ulice do bytu: Sociální práce v procesu reintegrace do bydlení*, 1. vydání, Praha: Sociologické nakladatelství, 2019, 135 s. ISBN 978-80-7419-282-1

HAASOVÁ, Jana, *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova: Sedm skutečných příběhů*, 1. vydání, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, 100 s. ISBN 80-244-1238-1

KLIMENT, Pavel, DOČEKAL, Vít, *Pohled na bezdomovství v České republice*, 1. vydání, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 122 s. ISBN 978-80-244-5007-0

MAREK, Jakub, STRNAD, Aleš, HOTOVCOVÁ, Lucie, *Bezdomovectví: v kontextu ambulantních sociálních služeb*, 1. vydání, Praha: Portál, s. r. o., 2012, 176 s. ISBN 978-80-262-0090-1

PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl, *Bezdomovectví*, 1. vydání, Praha: Triton, 2008, 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0

NEŠPOROVÁ, Olga, HOLPUCH, Petr, *Populace osob bez domova v České republice*, 1. vydání, Praha: VÚPSV, 2020, 118 s. ISBN 978-80-7416-388-3

ŠTĚCHOVÁ, Markéta, LUPTÁKOVÁ, Martina, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*, 1. vydání, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, 180 s. ISBN 978-80-7338-069-4

Internetové zdroje:

INCLUSION WORKING GROUP, *Homelessness is Only One Piece of My Puzzle* [online], The Homeless Hub, 2015. Dostupné z: https://homelesshub.ca/sites/default/files/Homelessness%20Is%20Only%20One%20Piece%20Of%20My%20Puzzle%20-%20Web%20V2_0.pdf?fbclid=IwAR0tji9Pk-pKDDyGK5DfqrKMM0-mk8EK3246ThBnhqPgVhUUlybQ5hQ1Vec [cit. 2023-06-04].

KRIMI-PLZEŇ ZDRAVÁ GENERACE.CZ [online]. Dostupné z: <https://www.krimi-plzen.cz/a/opila-bezdomovkyne-napadla-seniora/> [cit. 2024-04-01].

LIDOVKY.CZ [online]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-pozice/ilja-hradecky-bezdomovectvi-si-nikdo-dobrovolne-nevoli.A131214_230459_pozice_138007 [cit. 2024-04-01].

LINDOVSKÁ, Eliška, ed, *Způsoby řešení bezdomovectví a vyloučení z bydlení: analýza a komparace situací ve Francii, Velké Británii a v České republice* [online pdf], Ostravská univerzita, 2017, ISBN 978-80-7464-894-6. Dostupné z: https://www.academia.edu/31430459/ZP%C5%AESOBY_%C5%98E%C5%A0EN%C3%8D_BEZDOMOVECTV%C3%8D_A_VYLOU%C4%8CEN%C3%8D_Z_BYDLEN%C3%8D [cit. 2023-07-10].

MĚSTO ŽIDLOCHOVICE [online], *Židlochovice*, 2022. Dostupné z: <http://www.zidlochovice.cz> [cit. 2023-10-14].

MĚSTO ŽIDLOCHOVICE, Ing. Jana Richterová, *Žádost o podporu z Operačního programu poskytnutá městem Židlochovice*, [interní materiál, cit. 2023-10-14].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, „Sociální bydlení a bezdomovectví,” <https://www.mpsv.cz/socialni-bydleni-a-bezdomovectvi> [zveřejněno 2022-10-26-10, cit. 2024-02-04].

ZDRAVÁ GENERACE.CZ [online]. Dostupné z: <https://zdravagenerace.cz/reporty/socialni-site-a-gaming/> [zveřejněno 2022-10-6, cit. 2024-02-04].